

Stichting Landschapsbeheer Zeeland

Ieder dorp zijn hoogstamboomgaard.

een project van SLZ om met bewoners toegankelijke hoogstamboomgaarden te creëren.

Hoogstamfruitboomgaarden

Hoogstamfruitboomgaarden zijn karakteristieke elementen in 't landschap van Zeeland.

Fruitteelt komt al jaren veel voor in Zeeland. Het geeft het landschap karakter. Vroeger waren er vele kleine hoogstamboomgaarden bij de boerderijen en rond de dorpen. Deze elementen die een meer kleinschalig landschap bevorderen kunnen weer terugkeren.

Bij karakteristieke hoogstamboomgaarden is SLZ al jaren actief bij aanleg, beheer en onderhoud. In ieder Zeeuws dorp willen we samen met bewoners een toegankelijke boomgaard mogelijk maken, met medewerking van overheden en terreineigenaren.

Doel van 'Ieder dorp zijn hoogstamboomgaard' is:

- Een boomgaard met participatie van bewoners die verantwoordelijkheid willen nemen bij aanleg en beheer van de boomgaard en het openstellen ervan.
- Het samenwerken en het bieden van beleving in de boomgaard.

Samenwerken

We zoeken samenwerking met dorpsraden en andere bewonersgroepen voor het realiseren of opknappen van een hoogstamboomgaard bij het dorp. Zo'n boomgaard kan uitgroeien tot een groene ontmoetings- en belevingsplek voor het dorp. Een plek in de buurt waar bewoners graag heen gaan. Een plek waar diverse buitenactiviteiten kunnen plaatsvinden.

Wie kunnen meedoen?

Dorpsraden en bewoners, scholen, overheden, particulieren, recreatieondernemers, bedrijven, recreanten, erfgenamen, terreinbeheerders en vrijwilligers.

Bewoners raken zo betrokken en kunnen zelf veel doen, zoals:

- aanleg en behoud van hoogstamfruitboomgaarden
- samen snoeien en onderhouden met vrijwilligers
- toegankelijk maken van de boomgaard voor:
  - hoogstamfruitdagen
  - kennisuitwisselingsdagen
  - herleven van kennis over oude rassen
  - het behoud ervan
  - herkenning via de smaak van vroeger

Culinaire lekkernijen:
Appeltaarten,
gedroogde appeltjes,
stoofperen,
streekgerechten

Actieve bewoners: samen bomen planten, samen onderhoud doen.

Bewoners kunnen zelf het initiatief nemen of meedoen. Ze kunnen grotendeels zelf de regie op zich nemen. Het aanplanten of opknappen van de boomgaard vindt plaats door de bewonersgroep onder deskundige begeleiding van SLZ. Bewoners kunnen afspraken met de eigenaar maken en bijvoorbeeld zelf beheer en onderhoud doen.

Activiteiten

In de boomgaard kan door een bewonersgroep uit het dorp of de buurt activiteiten worden georganiseerd in samenwerking met SLZ. Voorbeelden zijn excursies, kennisdagen, events en picknicks. We mikken met name op openbare dorpsboomgaarden, maar ook particuliere boomgaarden kunnen meedoen, mits ze minimaal 1 keer per jaar worden opengesteld.

Hoogstamboomgaarden kunnen uitgroeien tot een paradijsje voor velen:

- Voedselparadijs: eten voor vele soorten van mens tot dier.
- Stilteparadijs: rust en ruimte, zingende vogels, zoemende bijtjes.
- Schuilparadijs: verstopplek voor dieren, planten en mensen: voor elkaar of voor de regen
- Toekomstparadijs: door oude rassen hoogstamfruitbomen te koesteren kunnen we deze typisch oude Zeeuwse rassen bewaren.
- Welzijnparadijs: bloesems zijn een lust voor 't oog en fruit heeft de smaak van vroeger
- Gezondheidsparadijs: al lopend genieten, onbespoten fruit en samen buiten bezig zijn
- Visieparadijs: CO2 compensatie en behoud van oude rassen in één keer vastgelegd.

Ieder dorp

We streven er naar dit samen met bewoners in of nabij elk dorp of stad te realiseren. Het kan ook gaan om het opknappen of uitbreiden van een bestaande dorpsboomgaard. We willen jaarlijks zo'n 10 boomgaarden oppakken. Zo kunnen we in 10 jaar een honderdtal dorpsboomgaarden realiseren. Dat geeft een mooi karakteristiek beeld in het landschap van Zeeland; van betekenis voor het landschap, de bewoners en de biodiversiteit in Zeeland.

Netwerk van mensen

Per boomgaard is een netwerk van betrokken burgers actief die zich wil inzetten. Ieder dorp kan er een andere invulling aangeven; aanleg van een grote hoogstamboomgaard met diverse natuur- en recreatieve elementen of enkele hoogstamfruitbomen langs de weg. Per boomgaard zullen ook de samenwerkingspartners verschillen.

Voorbeelden

Her en der in Zeeland hebben we de afgelopen jaren al gewerkt met bewonersgroepen aan het realiseren van een fraaie boomgaard bij het dorp. Leuke voorbeelden zijn Waterlandkerkje, Terhole, Schapenbout, 's-Gravenpolder en Oud-Vossemeer. Hier zijn de afgelopen paar jaar diverse bomen geplant en onderhouden door de dorpsbewoners.

Middelen

Om genoeg financiële middelen te hebben om samen de karakteristieke hoogstamboomgaarden in ieder dorp in het landschap van Zeeland te realiseren, betrekken we gemeenten, terreineigenaren, bedrijven, dorpsraden en sponsors, aangevuld met middelen van de Nationale Postcodeloterij.

Beleving in het landschap:

Het binnenstappen van een hoogstamboomgaard is een belevenis. Je kunt er voelen, ruiken en ontspannen. Je kunt ervaren hoe het is om onder zo'n hoge boom te staan, genieten van de prachtige bloesems, proeven van het rijpe fruit, luisteren naar het gezang van de vogels. De hoogstamfruitboom toont de nostalgische schoonheid van heden en verleden: prachtige rode kersen, peren met een bosje of appels in vele soorten en maten, een lachende groene specht of een koerende holenduif. Met de pluk is het proeven van het fruit met oude bijzondere namen de eerlijke beloning eraan. Wist u dat een hoogstamfruitboom sterk is in compensatie van CO₂!

Smaak van vroeger

De hoogstamboomgaard biedt herkenning door de smaak van vroeger, gelegenheid voor ontmoeting middels hoogstamfruitdagen en kennisuitwisselingsdagen, laat kennis over oude rassen herleven en werkt aan het behoud ervan. Met diverse maatschappelijke organisaties kunnen we samenwerken, waarbij ook het 'adopter' van fruitbomen een kans biedt.

Bekend maakt bemind: Met kennis van fruitnamen, herkomst en historie is de waarde van hoogstamboomgaarden goed in te schatten. In heel Nederland waren ze oorspronkelijk geïntroduceerd door de Romeinen. In Zeeland had de fruitteelt meer economische waarden dan in andere regio's. Sommige geteelde rassen zijn streekspecifiek. Met de omschakeling van hoogstamfruitteelt naar laagstamfruitteelt kromp het rassen-assortiment. De boomgaard heeft cultuurhistorische en landschappelijke waarden naast een hoge natuurwaarde. Vele oude rassen zijn al verdwenen of staan op het punt van uitsterven. Aandacht is nodig!

Beheer van een bestaande hoogstamboomgaard of opzet of aanleg van een boomgaard:

Met een hoogstamboomgaard kan de genetische biodiversiteit (oude rassen) behouden blijven. Vrijwilligers worden opgeleid zodat ze de meeste rassen kunnen inventariseren (determineren). In Zeeland streven we naar hoogstamfruitboomgaarden in elke gemeente

waarin ook plek is voor oude rassen. De boomgaarden blijven eigendom van de huidige eigenaar van de grond. Realisatie kan plaatsvinden bij overheden, terreinbeheerders en particulieren samen met vrijwilligers en door scholen en bewoners te betrekken. De Stichting Landschapsbeheer Zeeland maakt afspraken met de eigenaren over toegankelijkheid en duurzaam beheer.

Herkenning

Informatieborden, websites van partners en social media, landelijke tijdschriften kunnen bij voor publieksevents en activiteiten ingezet worden. Op sommige publieksdagen zal de ambassadeur van de Zeeuwse hoogstamboomgaarden de commissaris van de koning Han Polman erbij zijn. In de boomgaarden kunnen fruitdagen en excursies worden gehouden.

Samenwerkingspartners:

We willen graag samenwerken met diverse partners zoals gemeenten, terreinbeheerders, buurtverenigingen, scholen, bewonersgroepen, pomologische verenigingen, boomkwekers en andere ondernemers, maatschappelijke organisaties, landgoedeigenaren, imkersverenigingen, (agrarische) natuurverenigingen.

Meedoen?

Dorpsbewoners of anderen die geïnteresseerd zijn in het realiseren of beheren van een dorpsboomgaard kunnen zich aanmelden bij SLZ via email : info@slz.landschapsbeheer.nl
We maken dan een afspraak om de mogelijkheden te bespreken.

Voor meer informatie of vragen:

Rudie Geus en Sylvia Tuinder, tel 0113-230936.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland
Ravelijn de Groene Jager 5
4461 DJ Goes

Tel: 0113 – 23 09 36

info@slz.landschapsbeheer.nl

www.landschapsbeheerzeeland.nl

